

מראי מקומות- בבא בתרא ס"ה

(ג) אין להן דרך זה על זה- הגמ' רוצה לתלות דזהו שמואל לטעמו, דפסק כר"ע דמוכר בעין יפה מוכר, ומשו"ה מוכרים לגמרי, ולא שייר דרך לעצמן. וק', הרי לכאור' שניהם מוכרים ושניהם לוקחים, וא"כ לימא דמוכרים בעין יפה, ולכן שניהם מוכרים להדדי באופן שיהיו לשניהם דרכים אהדדי. ותי' הרשב"ם דגבי החיצון אינו נחשב מוכר בעין רעה במה שאינו נותן לו את הדרך, שהרי הוא אינו מוכר בשדה זו החיצון, אלא לוקח הוא, ורק בשדה פנימי הרי הוא מוכר, ובפנימי שמכר לא שייר בעצמו כלום. וממילא לא שייר כלל על הפנימי שיהי' משוייר לו דרך משום דמוכר בעין יפה מוכר, דאין שייר לומר דמי שמכר הפנימי מכר בעין יפה עד כדי כך שנתן לו דרך מהחיצון שהוא לקח. וע' בשטמ"ק שהביא מהשיטה לא נודע למי שביאר באו"א, דכיון דתרי עין יפה זה היפך מזה איכא, אית לן להעמיד כל אחד בשלו, ושלא יקח בשל חבירו כלום.

(ד) שניהם במכר, שניהם במתנה- פי' הרשב"ם, שמכרן ביחד לשני בני אדם, או נתן שניהם ביחד במתנה לשני בני אדם, אין לו דרך לפנימי, וכו'. וביאר היד רמה (ל"ז), "ודוקא בדאקני להו לתרויהו בבת אחת, וכש"כ דזבני' לחיצון והדר זביני' לפנימי, אבל זבני' לפנימי לחד והדר זביני' לחיצון לאחרנא, א"נ יהבי' נהלי' במתנה, יש להן דרך זה על זה, דמכר זבני' לפנימי לחד ושיירי' לחיצון לנפשי', קני פנימי דרך בחיצון דומיא דמכרן לאחר, דס"ל כר"ע דאמר אין הלוקח צריך ליקח לו דרך, וכי הדר זביני' לחיצון לאחר, אע"ג דזבין לי' נמי בעין יפה, לא מהני לי' ולא מידי".

(ה) במה דברים אמורים, במוכר, אבל בנותן מתנה נותן את כולן, אלמא מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב- פי' הרשב"ם, בד"א דפליגי רבנן ואמרי דצריך לוקח ליקח לו דרך, הני מילי במוכר, אבל בנותן מתנה, מודו רבנן דנותן בעין יפה נותן. ולכן פי', לא מיבעיא לרבנן דס"ל דמוכר בעין רעה מוכר ונותן

(א) לימא אדזו לטעמייהו, דאמר ר' נחמן אמר שמואל האחין שחלקו, וכו', צריכא, דאי אשמעינן וכו'- ע' בשער המלך (עירובין ח', ז', ד"ה ודעת) שהביא מה שהעיר הים של שלמה בב"ק על מש"כ תוס' בגיטין (מח). להביא רא' מכאן דקיי"ל אין ברירה, דהא קיי"ל כמ"ד מוכר בעין יפה מוכר, אלמא דנקטי' דלקוחות הן, וכמ"ד אין ברירה. והק' היש"ש ע"ז, דהא ע"כ אין טעם בגמ' כאן משום דלית לי' לשמואל ברירה, דאם אי' דזהו טעמו, א"כ מהו שאלת הגמ' דלימא אדזו לטעמייהו, ולמה צריך הגמ' לחלק משום דיכול לומר דרוצה לדור בה כאבותיו, לימא בפשיטות, דאם לא הא דאחין, ה"א דבהא מודו כ"ע דיש להן דרך זה על זה, ומשום דיש ברירה, ולא לקוחות הן אלא יורשין. ואי הוו פליגי רק באחין, ה"א דנח' בזה גופא, אם אמרי' יש ברירה או לא, אבל בלקוחות ממש, ה"א דפשוט כר"ע דאין להן דרך זה ע"ז משום דמוכר בעין יפה מוכר. ותי' השעה"מ דהא אנו יודעין ממקו"א דשי' שמואל הוא דאין ברירה, וא"כ לדעת שמואל הי' פשוט דאחין אין להם דרך זה על זה, משום דאין ברירה, ולקוחות הן, ולא הי' צריך לחדש כן, ולכן הי' צריך הגמ' לומר שיש חידוש אחר, דה"א משום דרוצה לדור כמו שדר אבותיו, וכיון דאמר הגמ' כן בשמואל, אמר כן ברב ג"כ. [וע"ע בשו"ת הרשב"א (ב', רצ"ה), דמשמע מדבריו דאין צריך לומר דסוגיין ס"ל דאחין שחלקו לקוחות הן, אלא דכאן אמרי' דרוצין לחלוק כמו לקוחות, ולכן אין להן דרך זה על זה, וכו', אבל אין רא' כלל מסוגיין דקיי"ל כמ"ד אין ברירה.]

(ב) אין להן דרך זה על זה- פי' הרשב"ם, דמיירי דא' נטל חיצון וא' פנימי, ואין הפנימי יכול ליכנס לשדהו אלא דרך חיצון. וע' בש"ך (חו"מ קע"ג, ב') שהבין דס"ל להרשב"ם דאע"פ שאין להפנימי דרך אחר אלא זה, מ"מ אין להם דרך זה על זה. אולם ע' בנמוקי יוסף (ריש ח: בדפיו) דכ' "והא דאמרי' אין להם דרך זה על זה, בשהי' לו דרך ממקום אחר" [וע' לעיל (ס"ד) שהבאנו דיון בגדרים בזה לענין מוכר ולוקח, ויש לדון אם דיני יורשים תלויים באלו או לא].

ומה דאמרי' הרי היא כקרקע, היינו לענין דנקנית בכסף שטר וחזקה. ולמה דמסקינן דמקשינן ליער, קאי אדבש שבתוך הכוורת, ולא אכפ"ל בחיבור הכוורת כלל. אולם ע' ברעק"א (בתוס' למשנה בשביעית שם, הובא בחי' רעק"א בקובץ מפרשים, סו.) שהביא מש"כ הרע"ב בפירושו על המשנה (שביעית י', ז') דמיירי שמונחת על הקרקע ואינה מחוברת בטיט, דאם היתה מחוברת בטיט, כ"ע מודו דהוי כקרקע, ואם היתה מונחת ע"ג יתדות, כ"ע מודו דלא הוי כקרקע. והק' רעק"א, הא בס"ד דסוגיין מיירי דוקא במחוברת בטיט, דהא כל הנדון של הסוגיא הוא לענין תלוש ולבסוף חברו. ואם למסקנת הגמ', הא אפי' בתלוש לגמרי הדין כן, והניח דברי הרע"ב בצ"ע.

בעין יפה נותן, אז ודאי יש לפנימי דרך על החיצון, שהרי להחיצון שמכר לו הוי עין רעה, ולהפנימי שנתן לו הוי עין יפה, אלא אפי' לר"ע, דס"ל דמוכר בעין יפה מוכר, עכ"פ יש ללמוד מדרבנן דנותן מתנה נותן בעין יפה טפי ממוכר, ולכן ודאי יש לפנימי דרך על החיצון. והק' התורת חיים, מהכ"ת דלר"ע נותן מתנה נותן בעין יפה ממוכר, אולי לפי ר"ע מתנה ומכר שוין, וע"ש שביאר הסוגיא באו"א, וצ"ע.

(ו) **ולא את התנור ולא את הכירים - כ' תוס' בשם הרשב"א** דאפי' אם איירי בתנור מחובר, אבל אין חבורו חשיב חבור, ולכן אינו נמכר עם הבית. והראי' דחבורם לא חשיב חבור, היינו משום דמקבל טומאה, וקרקע אינו מקבל טומאה. והק' הקובץ שעורים (רפ"ג), הא תנור גזה"כ הוא דמקבל טומאה אף במחובר, ולכן מהו הראי' דאי"ז חשיב מחובר, והניח בצ"ע.

(ז) **צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה - פי' הרשב"ם** דחידוש הברייתא הוא דלא נתבטל שם כלי מהצינור כשנתחבר בקרקע. וע' בחי' ר' ארי' לייב (ב', ע"ב, ד"ה והנה עוד), דכ' דהך ענין דתלוש ולבסוף חיברו לענין הלכות טומאה, לאו כל אנפי שוין אצלו. דהא לענין כל איסורים שבתורה קיי"ל דתלוש ולבסוף חיברו דינו כתלוש, ולכן המשתחוה לבית אסרו, וכן לענין הכשר זרעים אמרי' דכותל בנין דינו כתלוש. אולם מבואר בכמה דוכתי דלענין טומאה, מה שתלוש ולבסוף חיברו נחשב כמחובר וטהור. וביאר דטעמא דמלתא הוא, דהיכא דהדין תלוי בתלוש ומחובר, כמו בע"ז והכשר זרעים, בזה אמרי' דתלוש ולבסוף חיברו נחשב כתלוש. אבל לענין טומאה, אין הדין תלוי במחובר ותלוש, אלא תלוי באם יש שם כלי עליו או לא. וכיון שנתחבר לקרקע, בטל ממנו שם כלי לגמרי, ולכן אינו מקבל טומאה. וע' מש"כ לפ"ז בביאור המשך הסוגיא, וחילוקי דינים בין איזה סוגי חיבור לקרקע.

(ח) **כוורת דבורים - פי' הרשב"ם**, שהיא מחוברת בקרקע בטיט. וכ"כ תוס', דלפי הה"א של הגמ' מיירי שהכוורת מחוברת לקרקע בטיט,